

Double Damage on Myanmar Economy:

The COVID-19 and Coup Impact on Myanmar Business Environment Report (2021)

Inya
Economics

December 2021

Executive Summary

This report proves that the military coup in 2021 has brought more negative impact on Myanmar's economy than the COVID-19 Pandemic. The historical facts of Myanmar's economic development have also shown that the political instability retarded the economic growth.

Microeconomics Analysis

The primary data collection was conducted through a survey between September and October 2021 to study businesses across the country. **Based on this data, the comparative analysis on the indicators of the COVID-19 pandemic and the military coup results that the impact of the coup has been greater.**

Macroeconomics Analysis

Inflation has been the main cause of suffering for the people and the basic commodity prices(CPI) have been volatile according to the uncertainty of the local and foreign markets. Generally, the food and commodity prices rose more after February. Fuel, palm oil, and vital imported products have been gradually increasing in price. Transportation costs, and import costs, and raw material prices rise due to the devaluation of the Myanmar currency and the appreciation of the US dollar, and they lift the price of other products as well. In addition, the flow of domestic products and goods is severely affected by the travel restrictions of the Tatmadaw and the armed conflict along the transportation route.

Job scarcity, the rising cost of living, and the devastation on all sides have exacerbated the poverty of the people in Myanmar. WFP estimates that poverty will be tripled in Myanmar. Regardless of the increased prices of the imported raw materials and agricultural inputs due to the appreciation of the US dollar exchange rate, the local and foreign demand for the fruits and the products, which used such imports, have declined sharply. For these reasons, the farmers are more in debt which worsens the cycle of poverty, and becomes increasingly uncertain to maintain the land tenure.

Labour

Since domestic and foreign investments have declined as well as the uncertainty surrounding the continued operation of local businesses, the unemployment rate has risen sharply. According to the ILO report in July 2020, 1.2 million people lost their jobs in Myanmar.

In addition, the military coup has led to an increase in the number of illegal migrant workers with the largest in Thailand. Accordingly, China and Thailand authorities enacted new border laws. Human trafficking also occurred.

After 2015, CMP garments have become the top exports of Myanmar, anyhow the military coup leads to several closures of the garment industries which mainly affects unemployment. They suffer from a lack of income and unemployment since the garment industry equips women with more job opportunities. Furthermore, the lack of a mechanism to protect the labour rights results in the exploitation of labor and the failure or the evasion of the employer to pay labour wages. Besides, the existing market orders for the garment shift towards the neighboring countries including Cambodia, Vietnam, and Bangladesh due to the political impact.

Attributed to not only difficulties in living but also fear of their lives, a large number of workers who were working in the city such as Yangon returned to their home. After martial law was declared in March in the places where most industries and manufacturing are located, the number of returnees has risen sharply. Likewise, the workers who are working in the jade mining in Kachin State are also facing difficulties in living.

International Relations

China and Russia are the main supporters of the State Administrative Council (SAC). On the one hand, China is not dealing with SAC as it did under the previous military regime and it has shifted to a more cautious relationship. On the other hand, Russia, which sold arms to Myanmar, has been extending investments and involved in businesses after the coup in 2021.

COVID-19 and International Trade

China sits in the first place of Myanmar's major trade, however, Myanmar-China border trade gates were closed, fearing the spread of the COVID-19 pandemic from Myanmar due to its political instability since February 2021. The people along the agriculture value chain, especially farmers, become the main victims of the closure of the border posts.

The border gates with Thailand, Laos, China, and Bangladesh have closed the reason of inability to control the COVID-19 pandemic from Myanmar and fears of spreading the infection to their countries, which widely affected the migrant workers abroad.

Foreign Direct Investment (FDI)

The political reforms in Myanmar in 2011 welcomed foreign direct investors and opened the competitive market so that many people can gain access to mobile phones and internet services, 21st century technologies, and social media. The service sector has become the most promising sector in Myanmar. Due to the internet suspension after the military coup, the businesses in the service sector which heavily depend on the internet have been largely affected.

Besides a decrease in foreign investment and a return to a non-competitive economy, people close to the Tatmadaw can access the projects which are more likely to broaden the gap between the poor and the rich. Moreover, the operation of the micro, small and medium enterprises (MSMEs) are affected.

Financial Sector

The banking system is also the core problem after the military coup, resulting in the obstructing of the cash flow as well as reviving of the Hundi remittance system. The banks, limiting the cash withdrawal to the enterprises and people, slow down the cash flow, consequently, a minimum of 3% to a maximum of 15% has to be charged to the Hundi brokers depending on the amount of money they want to withdraw from the banks. This regard affects businesses. At the same time, when people purchase the products and services from the enterprises via an online payment system, an average of 5 percent of the total amount has to be paid to those enterprises which are similar to the commercial tax by the government.

Due to the rapid depreciation of the Myanmar Kyat, people highly desire to make investments to protect from inflation instead of saving their money at the banks. Such investment includes exchanging US dollars and buying gold and estate, housing properties, and apartments.

In the financial market, the exchange rate of the US dollar increased from 1,337 kyats per dollar on January 29, 2021, to 2,300 kyats per dollar on October 15, 2021. The central bank has shifted from a system of managed float exchange rate system to a free float exchange rate system in September 2021. In Myanmar's gold market, the price of academy gold rose from around 1,300,000 kyats per tical¹ before the coup to over 1,500,000 kyats per tical in July after the coup, and again to over 1,780,000 kyats per tical in early September, the highest was 2,000,000 kyats.

Due to the slowdown in the banking system, the banks are not used to transfer remittances to the local families from abroad for their daily expenses and the business operation, instead, the Hundi system, sent from the express bus stations, the brokers, agents, local finance companies, friends, and the transfer method between the businesses have been practiced.

Civil Disobedience Movement (CDM)

Since the government and private bank staff participated in the Civil Disobedience Movement (CDM), many of them have been dismissed, threatened, and fled with the fear of their lives.

The education sector was completely shut down by the military coup. Many civil servants in this sector took active parts in the CDM movement and the student unions played a vital role in the Spring Revolution. National Unity Government (NUG), civil society organizations, and the communities provide self-help education programs. However, there are many challenges for the youths to access employment and education for social security.

Since the health sector collapsed and a large number of health officers involved in the CDM movement after the military coup, direct services are unavailable to the public. During the third wave of the COVID-19 infection, the

¹ One Tical is equal to 0.0164 Kilograms

people of Myanmar had faced challenges in a state of disarray. Oxygen shortages and rising prices of medical supplies have resulted in many deaths for the ordinary population who cannot afford medical treatment.

Many have fled to the border due to the arrests by the military. There are more than 15,000 people from Myanmar who have fled to India across the border right after the coup until May. Among them, soldiers, police, and civil servants are included.

Environment

Environmental conservation and natural resources are inversely affected. The latter is the main source of revenue for running the SAC mechanism. On the other hand, it has been proven by periods of military rule that natural ecosystems have also been damaged by the over-exploitation and selling of timber, jade, natural gas, and other valuable resources on the surface and under the water and ground. Once again, the military council's attempt to sell valuable natural resources is a serious concern for environmental conservation.

Tourism

The tourism sector has grown rapidly under semi-democratic governments and this industry has developed exponentially due to the public's easy access to the internet and social media, and technological development. Even so, it lags behind the other ASEAN countries. Despite this delay, the sector came to a complete halt after the coup.

Political stability and Economic Development

The resilience of the businesses and people in Myanmar is a miracle. Political stability is necessary for the economic development of the country. A necessity for political stability is to fulfill the Panglong agreements in the 21st century which were made in the 19th century as the 21st century political results alone will not directly address the problems that existed since the 19th century.

“The country has been through much turmoil and strife for so long, but its people are resilient, innovative against the odds, and astonishingly brave. The young women and men of Myanmar are especially impressive, and with open hearts and minds I believe they can achieve much.”
(2019)

Dr.Ronald Findlay(1935-2021)

Ragnar Nurkse Professor of Economics at the School of International and Public Affairs, Columbia University,
and well-known Burmese economist

Ref: Myanmar Economic Bulletin Vol.2 No.1 (2019)

Inya
Economics

www.inyaeconomics.com

inyaeconomics@gmail.com

မြန်မာ့စီးပွားရေးအပေါ် နှစ်ဆတိုးထိခိုက်မှု

ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် မြန်မာ့စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ထိခိုက်မှု

အစီရင်ခံစာ (၂၀၂၁ ခုနှစ်)

ဒီဇင်ဘာလ၊ ၂၀၂၁ခုနှစ်

Inya
Economics

အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြချက်

၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်မှ အာဏာသိမ်းခြင်းသည် ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါထက်ပို၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအပေါ် အနုတ်လက္ခဏာဖြင့် သက်ရောက်ခဲ့သည်ကို ဤအစီရင်ခံစာက သက်သေပြမည်ဖြစ်ပြီး မြန်မာ့စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု သမိုင်းတွင်လည်း နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုကြောင့်သာလျှင် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နှေးကွေးနေခဲ့ရသည်ကို အချက်အလက်များက မှတ်ကျောက်တင်ခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။

မိုက်ကရိုဘောဂဗေဒ ဆန်းစစ်မှု

နိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အခြေအနေကို လေ့လာရန်အတွက် မူလအချက်အလက် စုဆောင်းခြင်းနည်းဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို စက်တင်ဘာလ ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှ အောက်တိုဘာလ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း စစ်တမ်းကောက်ယူ မေးမြန်းခဲ့သည်။ အဆိုပါမြေပြင်အချက်အလက်များကို အခြေခံ၍ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှု၏ သက်ရောက်မှုများကိုပြသော ညွှန်းကိန်း၏ နှိုင်းယှဉ်ဆန်းစစ်မှုအရ အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအပေါ် ထိခိုက်မှုမှာ ပို၍များပြားနေသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

မက်ကရိုဘောဂဗေဒ ဆန်းစစ်မှု

ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကို ပြည်သူများ အဓိက ခံစားခဲ့ရပြီး ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပဈေးကွက်များတွင် မသေချာ မရေရာမှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းကြောင့် အခြေခံစားသောက်ကုန်ဈေးနှုန်းများ မတည်မငြိမ်ဖြစ်မှုများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ ပျမ်းမျှအားဖြင့် စားသောက်ကုန်နှင့် အခြေခံကုန်စည်များမှာ ဖေဖော်ဝါရီလ နောက်ပိုင်းတွင် ဈေးနှုန်းပိုမိုမြင့်တက်သွားခဲ့သည်။ စက်သုံးဆီ၊ စားအုန်းဆီနှင့် အခြားသော ပြည်ပမှ မရှိမဖြစ်တင်သွင်းရသော ကုန်စည်များမှာ တဖြည်းဖြည်းဈေးတက်မှုရှိခဲ့သည်။

မြန်မာကျပ်ငွေအပေါ် မယုံကြည်မှုများ ရှိလာခြင်းနှင့်အတူ ပြည်တွင်းရွှေနှင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာတို့ကို ပိုမိုဝယ်ယူလာသောကြောင့် ဈေးကွက်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ လိုအပ်ချက်များလာပြီး ဒေါ်လာတန်ဖိုးတက်ခြင်းတို့ကြောင့်လည်း သယ်ယူစရိတ်များနှင့် ပြည်ပမှ တင်သွင်းမှု ကုန်ကျစရိတ်များနှင့် ကုန်ကြမ်းဈေးနှုန်းတက်မှုများကြောင့် အခြားသော ကုန်စည်များ၏ ဈေးနှုန်းကိုပါ “တစ်နှုတ်တစ်စင်” ဆိုသကဲ့သို့ သက်ရောက်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ ထို့အပြင် တပ်မတော်မှ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလမ်းကြောင်းများကို ကန့်သတ်ခြင်းနှင့် ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း တစ်လျှောက် စစ်မက်ဖြစ်ပွားမှုများ ရှိခဲ့ခြင်းကြောင့်လည်း ပြည်တွင်း ကုန်စည်စီးဆင်းမှုတွင် များစွာ ထိခိုက်ခဲ့သည်။

အလုပ်အကိုင်များရှားပါးခြင်း၊ နေထိုင်စားသောက်စရိတ်ကြီးမြင့်လာခြင်းနှင့် အဘက်ဘက်မှ ထိခိုက်ကျဆင်းမှုများကြောင့် မြန်မာပြည်သူများ၏ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုအခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးရွားလာစေခဲ့သည်။ WFP၏ ခန့်မှန်းချက်အရ ဆင်းရဲမှု သုံးဆအထိ သက်ရောက်မှု ရှိမည်ဟုဆိုသည်။ ဒေါ်လာဈေးရိုက်ခတ်မှုကြောင့် ပြည်ပမှ တင်သွင်းနေရသည့် ကုန်ကြမ်းများနှင့် စိုက်ပျိုးရေး သွင်းအားစုများမှာ ပိုမို ဈေးမြင့်လာသော်လည်း အဆိုပါ သွင်းအားစုများကို အသုံးပြု၍ စိုက်ပျိုးထွက်ရှိလာမည့် သီးနှံနှင့် ကုန်စည်များ၏ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ ဝယ်လိုအားမှာ သိသာစွာကျဆင်းနေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် တောင်သူများမှာ အကြွေးတင်မှုများကို ခံစားနေရပြီး ဆင်းရဲမှုသံသရာပို၍ ဆိုးဝါးသွားစေကာ ၎င်းတို့၏ မြေပိုင်ဆိုင်မှုကိုလည်း ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် များစွာ မသေချာတော့သည့် အနေအထားသို့ ရောက်ရှိလာသည်။

လုပ်သားကဏ္ဍ

ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ကျဆင်းခဲ့သလို ပြည်တွင်း လုပ်ငန်းများ ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ရန် များစွာ မရေရာမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သောကြောင့် အလုပ်လက်မဲ့များ များစွာတိုးပွားခဲ့သည်။ ILO ၏ ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ထုတ်ပြန်ချက်အရ အလုပ်အကိုင်ဆုံးရှုံးခဲ့သူ ၁.၂သန်းခွဲရှိသည်ဟု ဆိုသည်။

ထို့အပြင် တပ်မတော်၏ အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ပြည်ပသို့ တရားမဝင်သွားရောက်သော ရွှေပြောင်းလုပ်သားဦးရေ ပိုမိုများပြားလာခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တရားမဝင်ရွှေပြောင်းသွားရောက်သူအများဆုံး ဖြစ်ခဲ့သည်။ တရုတ်နှင့် ထိုင်းအာဏာပိုင်များကလည်း နယ်စပ်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအသစ်များကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး၊ လူကုန်ကူးမှု ဖြစ်စဉ်များလည်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

၂၀၁၅ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်ပပို့ကုန်တင်ပို့မှုတွင် ပထမထုတ်ကုန်မှာ အထည်ချုပ်ထုတ်ကုန်များဖြစ်လာခဲ့သည်။ ယခုအခါတွင် စစ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းများစွာ ပိတ်သိမ်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ထိုပိတ်သိမ်းမှုများကြောင့် အဓိကသက်ရောက်ခဲ့မှုမှာ အလုပ်လက်မဲ့ကိစ္စ ပိုမိုဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းသည် အမျိုးသမီးများကို ပိုမိုအလုပ်အကိုင်ပေးထားနိုင်မှုကြောင့် အမျိုးသမီးများအတွက် ဝင်ငွေဆုံရှုံးခြင်းနှင့် အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်ခြင်းတို့ကို ကြိုတွေ့စေခဲ့သည်။ ထို့အပြင် အလုပ်သမားအခွင့်အရေးကာကွယ်ပေးမည့် ယန္တရားမရှိတော့သည့်အတွက် လုပ်သားခေါင်းပုံဖြတ်မှုများ၊ လုပ်ငန်းရှင်များမှ လုပ်သားခများပေးချေရန် ပျက်ကွက်မှုများနှင့်

ရှောင်တိမ်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံရေးသက်ရောက်မှုများကြောင့် အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း၏ ရရှိပိုင်းဆိုင်ပြီးသား ဈေးကွက်များသည် အခြားအိမ်နီးချင်းများဖြစ်သည့် ကမ္ဘာဒီးယား၊ ဗီယက်နမ်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံများသို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့သည်။

ပြည်တွင်း၌လည်း စားဝတ်နေရေးကျပ်တည်းလာရုံသာမက အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်အတွက်ပါ ထိတ်လန့်နေရခြင်း၊ ဆက်လက်နေထိုင်ရှင်သန်ရန် တစ်စပို၍ ကျပ်တည်းလာခြင်းတို့ကြောင့် ရန်ကုန်ကဲ့သို့ မြို့ကြီးများတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေရာမှ နေရပ်ဒေသသို့ပြန်သွားသော လုပ်သား များပြားခဲ့သည်။ ရန်ကုန်ရှိ စက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများ အများစုတည်ရှိရာ နေရာများကို မတ်လတွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ကြေညာခဲ့ပြီးနောက် နေရပ်ပြန်သော အလုပ်သမားများအရေအတွက် အကြီးအကျယ်မြင့်တက်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ကချင်ပြည်နယ်ရှိ ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းတွင် လုပ်ကိုင်နေသော လုပ်သားများသည်လည်း စားဝတ်နေရေး ဒုက္ခများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။

နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး

တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ရုရှားနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ(စစ်ကောင်စီ)ကို အဓိက ကူညီပေးနေသော နိုင်ငံများဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှာ ယခင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလများကဲ့သို့ စစ်ကောင်စီကို ဆက်ဆံခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ “သူမသာ၊ ကိုယ်မနာ”စေရန် သတိထား၍ ချဉ်းကပ်သည့် ဆက်ဆံရေးသို့ ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ ရုရှားနိုင်ငံမှာ ယခင်ခေတ်များကတည်းက စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများကိုသာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောင်းချနေသော နိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း ယခု၂၀၂၁ခုနှစ် အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်းတွင် အခြားသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပိုမိုတိုးချဲ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလာသကဲ့သို့ မြန်မာ့နိုင်ငံရေးအပေါ် သြဇာပိုမိုလွှမ်းမိုးလာသည်ကိုတွေ့ရသည်။

ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနှင့် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေး

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိက ကုန်သွယ်ဖက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံမှာ ပထမနေရာတွင်ရှိသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလမှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံဘက်မှ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါ ပြန်လည်ကူးစက်လာမည်ကို စိုးရိမ်၍ မြန်မာ-တရုတ်နယ်စပ် ကုန်သွယ်ရေးဂိတ်များကို ပိတ်ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ကုန်သွယ်ရေးဂိတ်များ ပိတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အဓိက နှစ်နာသူများမှာ မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန် ကွင်းဆက်တစ်လျှောက်တွင် ပါဝင်နေသူများဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် တောင်သူများသာ ထိခိုက်နစ်နာရခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် နယ်စပ်ဖြစ်သော ထိုင်း၊ လာအို၊ တရုတ်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနယ်စပ်ဂိတ်များကို မြန်မာနိုင်ငံဘက်အခြမ်း ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါကို မထိန်းချုပ်နိုင်သောကြောင့် ၎င်းတို့ နိုင်ငံများသို့ ပြန်လည်ကူးစက်မည်ကို စိုးရိမ်သောအကြောင်းပြချက်ဖြင့် နယ်စပ်ဂိတ်များကို ပိတ်ထားသောကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများအပေါ်တွင် များစွာ သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည်။

နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု

၂၀၁၁ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများကြောင့် ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို ဖိတ်ခေါ်၍ ယှဉ်ပြိုင်ဈေးကွက်ကို ဖွင့်ခွင့်ပေးခြင်းနှင့်အတူ ပြည်သူ့အများအပြားသည် မိုလ်ဘိုင်းဖုန်းနှင့် အင်တာနက်ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ၂၁ ရာစုနည်းပညာများ၊ လူမှုကွန်ရက်များကို လက်လှမ်းမီခဲ့သည်။ ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုးတက်ရန် အလားအလာအရှိဆုံး ကဏ္ဍဖြစ်သည်။ အာဏာသိမ်းမှုနောက် အင်တာနက်များ ပိတ်ပင်မှုကြောင့် အင်တာနက်ကို များစွာ မှီခိုနေရသော ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍရှိ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများကို အလွန်ထိခိုက်စေခဲ့သည်။

၂၀၂၁ခုနှစ်အာဏာသိမ်းမှု၏ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ လျော့ကျခဲ့သည့်အပြင်၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအကြား ရေပြင်ညီ ပြိုင်ဆိုင်မှုမရှိသည့် စီးပွားရေးစနစ်သို့ ပြန်လည်ဦးတည်လာသည့်အတွက် တပ်မတော်နှင့် နီးစပ်သူများသာ စီမံကိန်းရရှိနိုင်ပြီး ဆင်းရဲ၊ ချမ်းသာကွာဟမှု ပိုမိုကြီးမားနိုင်ခြေအလွန်ရှိနေပါသည်။ ထို့အပြင် အသေးစားအလတ်စား လုပ်ငန်းများလည်း လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု ရပ်ဆိုင်း/ထိခိုက်ခဲ့သည်။

ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ

ဘဏ်စနစ်မှာ အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်းတွင် ပြည်သူများ အဓိက ကြုံတွေ့နေရသော ပြဿနာဖြစ်သည်။ ငွေကြေးလည်ပတ်စီးဆင်းမှုများ ရပ်တန့်ခဲ့ရသဖြင့်၊ ဟွန်ဒီငွေလွှဲစနစ်ပြန်လည် အားကောင်းလာခဲ့သည်။ ဘဏ်များသို့ အပ်နှံထားသော ပြည်သူများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အပ်ငွေကို ပမာဏအကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ငွေထုတ်ပေးသောကြောင့် ငွေကြေးလည်ပတ်မှုကို များစွာ နှေးကွေးခဲ့သည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ဘဏ်များမှ မိမိတို့၏ ငွေကြေးကို ထုတ်ယူလိုပါက ငွေကြေးပမာဏအပေါ်မူတည်၍ အနည်းဆုံး ၃ ရာခိုင်နှုန်းမှ အများဆုံး ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ငွေထုတ်ခအဖြစ် ပေးဆောင်ရသည်။ ဤကဲ့သို့သော အခြေအနေများသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင်လည်း သက်ရောက်မှုရှိသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများထံမှ ပြည်သူများက ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို အွန်လိုင်းငွေချေစနစ်ဖြင့် ရယူလိုပါက စုစုပေါင်းငွေကြေးပမာဏ၏ ပျမ်းမျှ ၅ ရာခိုင်နှုန်းကို အဆိုပါ လုပ်ငန်းသို့ ပေးရသည်။ ဤသည်မှာ အစိုးရမှ ကောက်ခံခဲ့သည့် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်နေသည်။

ပြည်သူများသည် မြန်မာကျပ်ငွေတန်ဖိုး အလျင်အမြန်ကျဆင်းလာခြင်းကြောင့် ကျပ်ငွေကို ဘဏ်များတွင် မစုဆောင်းလိုတော့ဘဲ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှုန်းနှင့် ကာမိစေရန် အခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို လျင်လျင်မြန်မြန်ပင် ရွှေ့၍ လုပ်ဆောင်လာသည်။ ထိုကဲ့သို့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများတွင် ဒေါ်လာ၊ ရွှေနှင့် အိမ်၊ ခြံ၊ မြေ၊ တိုက်ခန်းတို့မှာ အဓိကပါဝင်သည်။

ငွေရေးကြေးရေးဈေးကွက်တွင် အဓိကအားဖြင့် ဒေါ်လာငွေကြေးလဲလှယ်နှုန်းမှာ ၂၀၂၁ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် တစ်ဒေါ်လာလျှင် ၁၃၃၇ ကျပ်မှ အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် တစ်ဒေါ်လာလျှင် ၂,၃၀၀ ကျပ်အထိ ရှိခဲ့သည်။ ဗဟိုဘဏ်သည် နိုင်ငံခြားငွေကြေးလဲလှယ်နှုန်းကို ထိန်းကျောင်းသည့်စနစ်မှ အလွတ် ဖြေလျော့သည့် စနစ်သို့ စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၂၁ခုနှစ်တွင် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ရွှေဈေးကွက်တွင် မြန်မာ့ရွှေဈေးမှာ အာဏာသိမ်းမီက အကယ်ဒမီ မီးလင်းရွှေတစ်ကျပ်သားလျှင် ၁၃ သိန်း

ဝန်းကျင်ရှိခဲ့ရာမှ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ဇူလိုင်လတွင် ၁၅သိန်းကျော်နှင့် စက်တင်ဘာလအစတွင် အခေါက်ရွှေတစ်ကျပ်သားကို ကျပ်၁၇သိန်း ၈သောင်းကျော်အထိ မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး၊ ကျပ်သိန်း၂၀ကျော်အထိ အမြင့်ဆုံးဖြစ်ခဲ့သည်။

ဘဏ်စနစ်များ နှေးကွေးလာခြင်းကြောင့် ပြည်သူများသည် ၎င်းတို့နေ့စဉ်သုံးစွဲရန်လိုအပ်သော ငွေကြေး၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ လည်ပတ်ရန်အတွက် လိုအပ်သောငွေကြေးနှင့် ပြည်ပနေသူများမှ ပြည်တွင်းနေမိသားစုများသို့ လွှဲပြောင်းသော ငွေလွှဲပေးပို့ရာတွင် ဘဏ်များကို အသုံးမပြုတော့ဘဲ အခြားသော နည်းလမ်းများဖြစ်သည့် ဟွန်ဒီစနစ်၊ ကားဂိတ်များမှ ပို့သည့်စနစ်၊ ကြားပွဲစား၊ အေးဂျင့်နှင့် ပြည်တွင်း ငွေကြေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ အသိမိတ်ဆွေများနှင့် လုပ်ငန်းများအချင်းချင်း လွှဲပြောင်းသည့် ပုံစံသို့ ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။

အကြမ်းမဖက် အာဏာဖိဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှု (CDM)

အစိုးရဘဏ်နှင့် ပုဂ္ဂလိကဘဏ်ဝန်ထမ်းများသည်လည်း အကြမ်းမဖက် အာဏာဖိဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှု (CDM) တွင် ပါဝင်ခဲ့သောကြောင့် အလုပ်ထုတ်ခံရခြင်းများ၊ ဖိအားပေး ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်းနှင့် အသက်အန္တရာယ်စိုးရိမ်၍ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်ခဲ့ရသော ဝန်ထမ်းအများအပြားရှိခဲ့သည်။

ပညာရေးကဏ္ဍမှာ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် လုံးဝရပ်တန့်သွားသည်။ ပညာရေးဝန်ထမ်းအများအပြားသည်လည်း CDM လှုပ်ရှားမှုတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်ခဲ့သည်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများသည် နွေဦးတော်လှန်ရေးတွင် အလွန်အရေးကြီးလှသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သည်။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရနှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများမှ ကိုယ်ထူကိုယ်ထ ပညာရေးအစီအစဉ်များဖြင့် ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိသည်။ သို့သော် လူငယ်များ အလုပ်အကိုင်ရရှိမှုနှင့် လူမှုဘဝအာမခံချက်ရှိသော ပညာရေးရရှိရန်မှာမူ စိန်ခေါ်မှုများစွာ ရှိနေသည်။

စစ်အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်းတွင် ကျန်းမာရေးကဏ္ဍမှာ ပြိုလဲသွားခဲ့ပြီး ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းအများအပြား CDM လှုပ်ရှားမှုတွင်ပါဝင်လာသောကြောင့် ပြည်သူများကို တိုက်ရိုက်ဝန်ဆောင်မှု မပေးနိုင်တော့ပေ။ ကိုဗစ်တတိယလှိုင်းကြောင့် မြန်မာပြည်သူများသည် ကစဉ့်ကလျား ဝရုန်းသုန်းကားအခြေအနေများကို ခက်ခဲစွာ ကျော်ဖြတ်ခဲ့ရသည်။ အောက်စီဂျင်ရှားပါးမှုများ၊ ဆေးနှင့် ဆက်စပ်သော ပစ္စည်းများဈေးမြင့်တက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သောကြောင့် ဆေးကုရန် ငွေကြေးမတတ်နိုင်သော သာမန်ပြည်သူများမှာ အသက်ဆုံးရှုံးမှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

တပ်မတော်မှ လိုက်လံဖမ်းဆီးသောကြောင့် နယ်စပ်များသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ရသူများလည်း အများအပြားရှိသည်။ အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းမှ မေလအထိ နယ်စပ်ကိုဖြတ်ကျော်ပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံထဲသို့ ခိုလှုံ့သူ မြန်မာနိုင်ငံသား တစ်သောင်းခွဲကျော်ခန့်ရှိခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၊ စစ်သားများနှင့် အစိုးရဝန်ထမ်းများလည်း ပါဝင်သည်။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သယံဇာတကဏ္ဍ

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သဘာဝသယံဇာတသည် ပြောင်းပြန်အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိနေသည့် ကဏ္ဍဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီအတွက် သဘာဝသယံဇာတသည် ၎င်းတို့၏ ယန္တရားလည်ပတ်ရန်အတွက် အဓိက ဝင်ငွေရလမ်းဖြစ်သည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ထိုကဲ့သို့ မြေပေါ် မြေအောက် အရင်းအမြစ်များဖြစ်သည့် သစ်ရောင်းချခြင်း၊ ကျောက်စိမ်းရောင်းချခြင်း၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် အခြားသော မြေပေါ်မြေအောက်၊ ရေပေါ်ရေအောက် အဖိုးတန်သယံဇာတများကို အလွန်အကြူးထုတ်ယူသုံးစွဲ ရောင်းချခဲ့ခြင်းကြောင့်လည်း သဘာဝဂေဟစနစ်ပျက်စီးခဲ့သည်ကို စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလများအတွေ့အကြုံအရ သက်သေပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ယခုတစ်ဖန် စစ်ကောင်စီမှ အဖိုးတန်သဘာဝရင်းမြစ်များကို ရောင်းချရန် ကြိုးစားလာမှုသည် မြန်မာ့သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအတွက် လွန်စွာ စိုးရိမ်ဖွယ်ပင်ဖြစ်သည်။

ခရီးသွားကဏ္ဍ

ခရီးသွားကဏ္ဍမှာ “ဖားတစ်ပိုင်း၊ ငါးတစ်ပိုင်း” ဒီမိုကရေစီ အစိုးရများလက်ထက်တွင် တိုးတက်မှု မြန်ဆန်ခဲ့သော ကဏ္ဍဖြစ်သည်။ လူတိုင်းနီးပါး လက်လှမ်းမီသောအင်တာနက်၊ လူမှုကွန်ရက်များနှင့် နည်းပညာများ ပိုမိုတိုးတက်လာခဲ့သောကြောင့် ခရီးသွားကဏ္ဍမှာ များစွာတိုးတက်ခဲ့သည်။ သို့သော် မြန်မာ့ ခရီးသွားကဏ္ဍမှာ အခြားသော အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက နောက်ကျလျက်အခြေအနေသာ ရှိသေးသည်။ ထိုသို့ နောက်ကျလျက်ရှိသော်လည်း အာဏာသိမ်းမှု ဖြစ်ပွားပြီးနောက်တွင် လုံးဝ ရပ်တန့်သွားသော ကဏ္ဍဖြစ်လာခဲ့သည်။

နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

မြန်မာ့စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားပြည်သူများ၏ ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်စွမ်းမှာ အံ့မခန်းပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်အတွက် နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်ရန်လိုအပ်သည်။ တိုင်းပြည်အတွက် နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်ရန်လိုအပ်ချက်ဆိုသည်မှာ ၁၉ရာစုတွင် ပေးခဲ့ပြီးသော ပင်လုံနိုင်ငံရေးကတိကဝတ်များကို ၂၁ ရာစုတွင် ဖြည့်ဆည်းပေးကြရန်ဖြစ်ပြီး ၂၁ရာစု နိုင်ငံရေးရလဒ်များသက်သက်ဖြင့် ၁၉ရာစုပြဿနာများကို တိုက်ရိုက်ထပ်တူချ၍ ဖြေရှင်းနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။

“The country has been through much turmoil and strife for so long, but its people are resilient, innovative against the odds, and astonishingly brave. The young women and men of Myanmar are especially impressive, and with open hearts and minds I believe they can achieve much.”

(2019)

Dr.Ronald Findlay(1935-2021)

Ragnar Nurkse Professor of Economics at the School of International and Public Affairs, Columbia University,
and well-known Burmese economist

Ref: Myanmar Economic Bulletin Vol.2 No.1 (2019)

Inya
Economics

www.inyaeconomics.com

inyaeconomics@gmail.com